

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์จำแนกประเภทปัจจัยที่มีผลต่อระดับผลการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลในการจำแนกกลุ่มระดับผลการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับผลการเรียน กับปัจจัยด้านพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และปัจจัยด้านครอบครัว ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตลอดจนใช้ในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้สอน
4. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย
5. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านครอบครัว
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เสร็จสิ้นแล้วผู้เรียนมีความสามารถในสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปนั้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งวัดได้จากระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมจากผลการเรียนทุกวิชาที่ผ่านมาของนักศึกษาแต่ละคน

ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง (Eysench et al., 1972 อ้างใน พรนภา บรรจงกาลกุล 2539)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล (Level of Accomplishment) ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด (ไพศาล หวังพานิช, 2523) นอกจากนี้ ประถม แสงสว่าง (2527) ได้นิยามไว้ว่า

ผลสัมฤทธิ์หรือความสัมฤทธิ์ (Achievement) หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใดๆที่จะต้องอาศัยทักษะหรือมีฉะนั้นก็ต้องอาศัยความรู้ในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ และผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ของการศึกษา จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเรื่องที่ได้รับ ความสนใจเป็นอย่างมากในวงการศึกษาก็ได้มี การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ประสิทธิภาพทางการศึกษา สามารถวัดได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยนัก การศึกษาทั้งหลายถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อที่จะตอบปัญหาในเรื่อง ความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียน พร้อมกับประยุกต์ความรู้ที่ได้นำไปใช้ โดยให้ความ ช่วยเหลือและป้องกันปัญหาที่มีผลต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการผลิตกำลังคนในระดับสูง การลงทุนใน ระดับนี้จึงควรได้รับผลคุ้มค่ามากที่สุด แต่ในการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ดังที่ โดเนียล เอ เพรสคอตท์ (Donail A. Prescott, 1961, อ้างถึงใน ทิพวรรณ กมลพัฒนานันท์, 2543) นักวิชาการ ในสถาบันค้นคว้าเรื่องเด็กแห่งมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไว้ 6 ประการดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพ ข้อบกพร่องและลักษณะท่าทางของร่างกาย
2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่าง บิดามารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความ เป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรม และฐานะทางบ้าน
4. องค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับ เพื่อนวัยเดียวกัน
5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติและแรงจูงใจ
6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

เพรสคอตท์ ได้กล่าวว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านนี้ โดยธรรมชาติแล้วบางองค์ประกอบ เป็น สิ่งที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่บางองค์ประกอบเป็นอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันไป โดยองค์ประกอบด้านหนึ่งอาจจะส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนของผู้เรียนคนหนึ่ง แต่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอีกคนหนึ่งได้ และนอกจากนั้นยังไม่มีข้อสรุปชัดเจนว่าองค์ประกอบใดมีความสำคัญมากกว่ากัน สำหรับ แอน อนาตาซี (Anne Anatasi, 1967 อ้างถึงใน กมล กิจสวัสดิ์, 2533) ได้ศึกษาและสรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบใหญ่ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา กับองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางวิชาการ และความถนัด ส่วนองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านร่างกาย สังคม สภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องสำคัญ และน่าสนใจที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยทางด้านใดบ้างที่มีส่วนเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้ใช้ศักยภาพของตนเองให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษามากที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมการณ์การเรียนของนักศึกษา

พฤติกรรมหรือนิสัยในการเรียนจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังที่ แมคคอกซ์ (Maddox, 1963 อ้างใน อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์, 2531) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลและการทำงานอย่างหนักเท่านั้น ยังขึ้นอยู่กับวิธีเรียนที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เออร์ลิช (Ehrlich, 1934 อ้างใน นภาพร เมษารักษ์วินิช, 2534) พบว่า นักเรียนที่เรียนดีนั้น จำเป็นต้องมีทักษะในการเรียนดี โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด นอกจากนี้ บราวน์ และ โฮลท์ซแมน (Brown & Holtzman, 1965 อ้างใน อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์, 2531) ได้กล่าวสนับสนุนว่า นักเรียนที่เรียนดีต้องมีทัศนคติและนิสัยในการเรียนดี ซึ่งประกอบด้วย

1. การยอมรับในตัวครู (Teacher Approval) การยอมรับในตัวครูเป็นสิ่งแรกที่นักศึกษาควรสร้างให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรัก ความเชื่อถือ ความศรัทธา ของนักศึกษาที่มีต่อผู้สอนในวิธีการสอน การประเมินผลความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การแต่งกาย กิริยาอาการ ท่าทางการวางตนกับนักศึกษา การปกครอง การให้สิทธิเสรีภาพ การให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษา

2. การยอมรับคุณค่าทางการศึกษา (Education Acceptance) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเห็นความสำคัญของการศึกษา การเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา สภาพทางการ

ศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ความต้องการที่จะศึกษา และความสำเร็จในการเรียน เพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนปรารถนา หรือเพื่อศึกษาต่อ

3. นิสัยในการเรียน (Study Habit) หมายถึง พฤติกรรมการเรียนที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอ จำแนกออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.1 การหลีกเลี่ยงการผลัดเวลา (Delay Avoidance) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ คือ ความพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย จากอาจารย์ให้สำเร็จ โดยไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ความรับผิดชอบในตนเอง การตัดสินใจที่แน่นอนในการทำงาน การวางแผนการเรียนไว้ล่วงหน้า จังหวะการเรียนและการทำงาน รู้จักคาดการณ์ล่วงหน้า และจัดแบ่งเวลาให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

3.2 วิธีการทำงาน (Work Method) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะในการเรียนให้ได้ผลดีในด้านการอ่าน การท่องจำบทเรียน การจดบันทึกย่อ การทำรายงานหรือการบ้าน การทบทวนบทเรียน การใช้หนังสือและห้องสมุด การใช้อุปกรณ์การเรียนอื่นๆ รูปภาพ แผนที่ กราฟ ตาราง ไดอะแกรม การเตรียมตัวสอบ การทำข้อสอบ

พฤติกรรมหรือนิสัยในการเรียนของนักศึกษา นอกจากการยอมรับในตัวครูผู้สอน การยอมรับคุณค่าทางการศึกษาแล้ว นิสัยในการเรียนไม่ว่าจะเป็น การเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนเข้าเรียน การทบทวนสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วหลังเลิกเรียน การส่งงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วเป็นพฤติกรรมด้านตัวผู้เรียน ที่ช่วยเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้สอน

อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาเป็นทั้งผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาไปพร้อมๆกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสอนของอาจารย์ ซึ่งการสอนที่ดีคือการสอนให้นักศึกษาได้ดี มีวินัยในการเรียน มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ และสามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ (อุทุมพร จามรมาน, 2541) อาจารย์หรือผู้สอนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีมาตรฐานการศึกษา

การสอนการถ่ายทอดความรู้ นับเป็นสิ่งสำคัญ อาจารย์ผู้สอนจะต้องมีความพร้อมที่จะสอนทั้งในเนื้อหา และมีเทคนิควิธีการสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องน่าสนใจ และสร้างบรรยากาศที่

เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การกระตุ้นให้สนใจเรียน เปิดโอกาสให้ซักถามเมื่อมีปัญหา ถ้าอาจารย์ขาดเทคนิคพฤติกรรมการสอนที่ดี ย่อมทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อหน่าย ขาดแรงจูงใจ ความสนใจที่จะเรียนรู้ (อัจฉรวรรณ นารถพจนานนท์, 2537) และจากผลการศึกษาของ เออร์เนสต์ แมคดาเนียล และ เลียวนาร์ด รีวิทซ์ (Ernest McDaniel and Leonard Revitz, 1971 อ้างใน ประพัฒน์ จำปาไทย, 2525) พบว่า อาจารย์ที่นักศึกษาคิดว่ามีประสิทธิภาพในการสอนมีลักษณะดังนี้

1. เตรียมการสอนเป็นอย่างดี
2. สามารถใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม
3. สร้างข้อสอบซึ่งครอบคลุมเนื้อหา
4. แสวงหาความสนใจในตัวผู้เรียน
5. มีความยุติธรรมในการให้อันดับคะแนน (Grade)

ส่วนลักษณะของอาจารย์ที่นักศึกษามีความเห็นว่ไม่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการสอน คือ

1. ละเลยงานในหน้าที่
2. ไม่สนใจความรู้สึของผู้เรียน
3. ใช้กระบวนการวัดผลตามอำเภอใจ
4. เน้นกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้สติปัญญา

จากการจัดอันดับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในอุดมคติ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา (ทิพวรรณ กมลพัฒนานันท์, 2543) ได้รับการจัดลำดับดังนี้

1. เตรียมการสอนอย่างดี
2. แสดงความสนใจอย่างจริงจังในวิชาที่สอน
3. แสดงความเข้าใจในเนื้อหาวิชาของตน
4. ใช้วิธีสอนให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย
5. สร้างแบบทดสอบที่ตรวจสอบความสามารถ มิใช่ตรวจสอบความจำ
6. ทำการประเมินผลการเรียนอย่างยุติธรรม
7. สื่อกับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน
8. สนับสนุนการคิดอย่างฉลาดและเป็นอิสระให้กับผู้เรียน

9. จัดระเบียบเนื้อหาวิชาได้อย่างเหมาะสม
10. กระตุ้นให้นักศึกษาดังใจเรียน
11. ดูแลนักศึกษาด้วยความรู้สึกยกย่อง และ
12. ตอบคำถามทุกข้อตามความสามารถ

นอกจากการถ่ายทอดความรู้และพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอน แล้วความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ยังเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา จากผลการศึกษาของ โคแกน (Cogan, 1975 อ้างถึงใน ศรีระพร จันทโนทก, 2538) พบว่า ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรมากเท่าใดนักศึกษาก็จะสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ได้สูงสุดและมีอิทธิพลต่อความสนใจในวิชาที่เรียนของนักศึกษา เมื่อนักศึกษามีความศรัทธาในตัวอาจารย์จะช่วยให้ศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน การมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนจะทำให้ผลการเรียนของนักศึกษาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกันกับข้อสรุปของ โรเบิร์ต วิลสัน (Robert Wilson, 1975 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2524) ในรายงานเรื่องการใช้เวลาของนักศึกษาตอนหนึ่งว่า นักศึกษาที่มีโอกาสได้ติดต่อกใกล้ชิดกับอาจารย์นอกห้องเรียนจะได้ผลทางการศึกษามากกว่าพวกที่ติดต่อสัมพันธ์น้อย

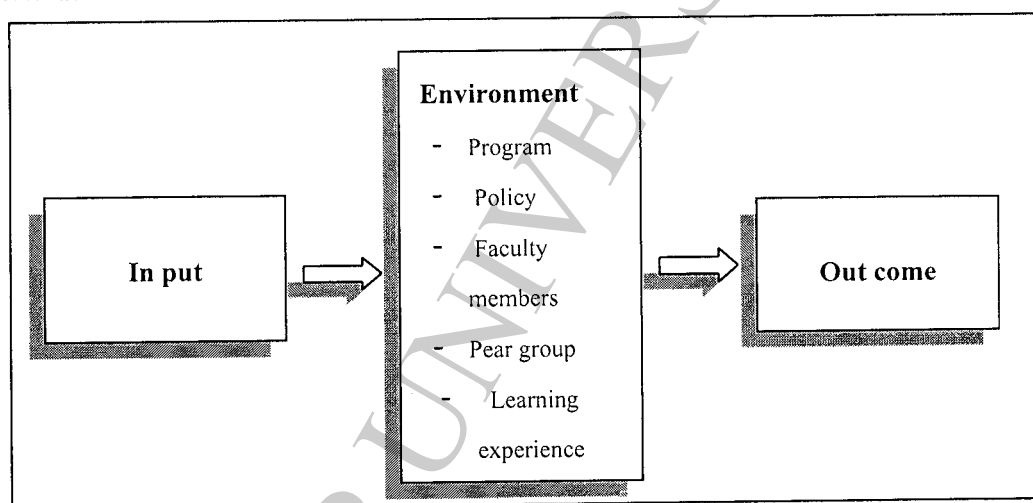
โดยทั่วไป ผู้เรียนจะชอบและพอใจที่จะได้พบและพูดคุยกับอาจารย์ผู้สอนนอกห้องเรียน เพราะเป็นช่วงเวลาที่อิสระ ไม่รบกวนเวลาเพื่อนคนอื่น ได้ถามปัญหาที่ตัวเองไม่เข้าใจและไม่อายเพื่อน แต่สิ่งที่พบ คือ นักศึกษาก็มีโอกาสที่จะพบอาจารย์นอกห้องเรียนเกือบจะหาไม่ได้เลย เพราะอาจารย์ผู้สอนมักจะใช้เวลาในห้องสอนไปในเรื่องการวิจัย การเขียนตำรา บทความหรือการบริหาร

นอกจากการทำหน้าที่ผู้สอนแล้ว การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการจะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักศึกษาดังแต่เริ่มเข้าในมหาวิทยาลัย โดยจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำในด้านต่างๆ ทั้งด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร ลักษณะรายวิชา การเลือกวิชาเรียน การลงทะเบียนเรียน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถจัดแผนการศึกษาให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักศึกษาแต่ละคน นอกจากนี้ อาจารย์ที่ปรึกษายังเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในด้านอื่นๆ เช่น ให้ข้อมูลและคำแนะนำ ด้านบริการและสวัสดิการ ที่มหาวิทยาลัยมีให้นักศึกษา ตลอดจนให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาการปรับตัวของนักศึกษา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและเรียนได้จนสำเร็จการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

สภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนานักศึกษามาก เพราะสภาพแวดล้อมที่มีความสมบูรณ์ ย่อมทำให้การพัฒนานักศึกษาได้ผลดี ดังนั้น สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย (College Environment) จึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อชีวิต ความเป็นอยู่ และพัฒนาการทุกด้านของมวลสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิต นักศึกษา ดังที่ แอสติน (Astin, 1993 อ้างถึงใน พรนภา บรรจงกาลกุล, 2539) ได้ศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมต่อการพัฒนานิสิต นักศึกษาเป็นเวลาเกือบ 30 ปี แอสตินสรุปรูปแบบ The I-E-O Model ดังภาพ 2.1

ภาพ 2.1 The IEO Model

ที่มา: คัดแปลงจาก Astin (1993)

จาก IEO Model ได้อธิบายถึง I คือ Input หมายถึง ลักษณะของนิสิต นักศึกษา เมื่อเริ่มเข้าเรียน E คือ Environment หมายถึง โปรแกรม นโยบาย คณาจารย์ กลุ่มเพื่อน และประสบการณ์ทางการศึกษาที่มีผลต่อตัวนักศึกษาและ O คือ Outcome หมายถึง ลักษณะของนักศึกษาภายหลังจากได้ประสบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆแล้ว การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของนักศึกษาสังเกตได้จากการเปรียบเทียบลักษณะของผลลัพธ์กับตัวป้อน แอสติน กล่าวว่า ระยะเวลาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้วย กล่าวคือ เมื่อวัดสิ่งเดียวกันในเวลาที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์ที่ได้ย่อมแตกต่างกัน ผลการศึกษาของแอสติน ได้ข้อสรุปดังนี้

1. กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลโดยตรงต่อนิสิตนักศึกษาที่จะทำให้เกิดแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยม พฤติกรรมและแผนการเรียน

2. ค่านิยม ทักษะคติ อุดมโนทัศน์ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาของนักศึกษา มากกว่าความสามารถ ศาสนาและเชื้อชาติ

3. ลักษณะและพฤติกรรมของอาจารย์มีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนานักศึกษา โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีลักษณะเป็นนักวิจัย จะมีอิทธิพลทางลบ ในขณะที่อาจารย์ให้ความสำคัญกับนักศึกษาในการเรียนการสอนจะมีอิทธิพลทางบวก แต่ 2 ลักษณะนี้ไม่มีอิทธิพลต่อกันและกัน ผลที่เกิดจากอิทธิพลของอาจารย์ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ระดับความตั้งใจ การจบการศึกษาด้วยปริญญาเกียรตินิยม การศึกษาต่อในระดับสูงและความพึงพอใจในอาชีพ

4. ลักษณะของสถาบันมีอิทธิพลต่อนักศึกษา แต่เมื่อนำลักษณะอาจารย์และกลุ่มเพื่อนมาพิจารณาจะทำให้ลักษณะสถาบันมีอิทธิพลน้อยลง

5. ในด้านการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปพบว่า การจัดให้นักศึกษาเรียนวิชาการศึกษาทั่วไปแบบบังคับมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านความเป็นผู้นำ และทำให้นักศึกษาพึงพอใจมากกว่า

6. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาสติปัญญา การมีส่วนร่วมทางวิชาการ การมีส่วนร่วมกับอาจารย์ และการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเพื่อนจะส่งผลทางบวกต่อการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคงอยู่ในสถาบัน การพัฒนาวิชาการขึ้นอยู่กับเวลาที่อุทิศให้กับการเรียน ในขณะที่ความเจริญงอกงามทางสติปัญญาเป็นสัดส่วนที่ได้จากจำนวนวิชาที่ศึกษา นอกจากนี้ การแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน การอาศัยอยู่บ้าน การทำงานเต็มเวลา และการดูโทรทัศน์จะส่งผลทางลบต่อการพัฒนาสติปัญญา

สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนานักศึกษา และมีอิทธิพลต่อชีวิต ความเป็นอยู่ เนื่องจากนักศึกษาใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียนและมหาวิทยาลัย การมีห้องเรียนที่สะอาด ขนาดเหมาะสม มีห้องสมุดและจำนวนหนังสือที่ใช้ค้นคว้าทันสมัยและเพียงพอ การมีสถานที่สำหรับการทำงานกลุ่ม น่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านครอบครัว

เชลดิช อ้างถึงใน ดวงกมล คงเมือง (2533) กล่าวว่าครอบครัว เป็นหน่วยหรือสถาบันทางสังคมที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษย์สถาบันหนึ่งในสังคม ครอบครัวสร้างอัตตาให้มนุษย์ โดยการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เพื่อให้มนุษย์มีความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ครอบครัวสร้างสำนึกและ

คุณค่าของค่านิยมต่างๆ ให้กับเด็ก ครอบครัวตามที่กล่าวข้างต้น ถูกนิยามว่า หมายถึงกลุ่มทางสังคมกลุ่มหนึ่ง ที่มีลักษณะดังนี้

- มีความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา
- ให้กำเนิดมนุษย์
- รับผิดชอบเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโต
- เป็นหน่วยเศรษฐกิจทางสังคม รับผิดชอบในการใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว

อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่มีขอบเขตกว้างและมีอิทธิพลต่อบุคคลมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาในด้านความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอาจพิจารณาได้จาก

1. ระดับการศึกษาของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเรียนของเด็ก เพราะการศึกษาของบิดามารดา จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการส่งเสริมการเรียนของบุตรได้เป็นอย่างดี ดังการศึกษาของคอสเตอร์ (Coster, 1959 อ้างถึงใน ชีระยุทธ เหล่าพาณิชย์ และคณะ, 2529) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางครอบครัวกับผลการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาเป็นตัวแปรหนึ่งที่สัมพันธ์กับการเรียนของนักเรียน นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาสูง จะมีโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ วิธีเรียน การแก้ไขปัญหาและความรู้ต่างๆ จากบิดามารดาของตนมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาระดับการศึกษาต่ำ

2. ฐานะทางเศรษฐกิจ (รายได้) ของครอบครัว ได้แก่ รายได้ต่อเดือนโดยประมาณของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งเมื่อฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัวแตกต่างกัน จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน และย่อมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาแตกต่างกันด้วย (สนทยา เขมวิรัตน์, 2542) บิดามารดาที่ได้รับการศึกษาสูง รายได้สูง จะมีผลต่อการศึกษานักศึกษา คือ สนับสนุนให้ได้รับการศึกษา มีผลการเรียนดี เนื่องจากบิดามารดา จะเห็นคุณค่า และความสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้ลูกของตนมีอาชีพดี มีฐานะที่มั่นคงในอนาคต จึงพยายามชักจูงลูกให้เอาใจใส่ในการเรียน ส่วนบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อย รายได้ต่ำ มีอาชีพไม่มั่นคง ว่างงานบ่อย ลักษณะ โครงสร้างทางครอบครัวไม่มั่นคง บิดามารดาจำเป็นต้องอยู่กับภารกิจหาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ตัวนักศึกษามากนัก ไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดู หรือ

ให้คำแนะนำแก่ลูกในเวลาที่มีปัญหาในการเรียน หรือทำการบ้านไม่ได้ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมความสามารถทางการเรียนของนักศึกษา (ธีระยุทธ เหล่าพาณิชย์ และคณะ, 2529) และที่สำคัญผู้เรียนที่ยากจน ก็มักจะประสบปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนที่ต้องใช้เงิน หรือผู้เรียนบางคนต้องทำงานพิเศษ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในการเรียน บางคนขาดอุปกรณ์การเรียนที่สำคัญ เช่น หนังสือหรือแบบเรียน ดังนั้นผู้เรียนเหล่านี้จึงขาดโอกาสที่จะเรียน ได้อย่างเต็มที่ขาดประสบการณ์ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะส่งผลโดยตรงต่อการศึกษาของนักศึกษา (มณฑาทิพย์ มณีโชติรัตน์, 2542)

3. ความสัมพันธ์ของบิดามารดา กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของบิดามารดามีผลกระทบต่อตัวนักศึกษา บิดามารดานอกจากจะมีหน้าที่ทางชีวภาพคือการให้กำเนิดบุตรแล้ว ยังมีหน้าที่ทางสังคมคือ ให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนประสบการณ์ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ เพื่อให้สถาบันทางครอบครัวดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ ในปัจจุบันสังคมมีความหลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นได้อย่างมากมาย ทั้งในสังคมและในครอบครัว ปัญหาสำคัญในครอบครัวคือความขัดแย้งและการหย่าร้างของบิดามารดา ซึ่งลักษณะเช่นนี้ถูกนิยามว่า เป็นการสลายของโครงสร้างทางสังคมแบบหนึ่ง เนื่องจากบิดามารดา ไม่สามารถแสดงบทบาทได้ตามที่สังคมกำหนด (ดวงกมล คงเมือง, 2533)

จากการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านพบว่า การหย่าร้างของบิดามารดามีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังงานวิจัยของ Milling, 1986 (อ้างในดวงกมล คงเมือง, 2533) ได้ศึกษาผลของการหย่าร้างกับนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า การหย่าร้างของบิดามารดา มีผลต่อการเรียนของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่ครอบครัวหย่าร้างจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเด็กที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันเป็นปกติ แต่ผลกระทบจะเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่หย่าร้าง เช่น ถ้าบิดามารดาหย่าร้างกันในขณะกำลังอยู่ในวัยเรียนจะมีผลกระทบต่อการเรียนของเด็กมากกว่าเด็กที่บิดามารดาหย่าร้างกันก่อนวัยเด็กเข้าโรงเรียน

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา การคาดหวังของบิดามารดาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรจะเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญ และเป็นแรงผลักดันบุตรในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ (Cohen, 1976 อ้างในดวงกมล คงเมือง, 2533)

ดังนั้น ปัจจัยด้านครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยที่ปัจจัยด้านครอบครัวสามารถพิจารณาได้จากระดับการศึกษาของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดาความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรและความคาดหวังของบิดามารดา

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผู้วิจัยไว้หลายเรื่อง สรุปได้ดังนี้

อัญจรวรรณ นารถพจนานนท์ (2537) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหงมี 10 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ด้านความเป็นอิสระของนักศึกษาต่อแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัย สิ่งแวดล้อมด้านห้องสมุด ด้านการคบเพื่อน ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย ด้านข่าวสาร ด้านทัศนคติของนักศึกษาที่มีผลต่อการบริหารของมหาวิทยาลัย ด้านการใช้เวลาในการศึกษา ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และด้านวินัยนักศึกษา ตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามี 10 ตัวแปร ได้แก่ เทคนิคการสอนของอาจารย์ ความตรงต่อเวลาของอาจารย์ การเตรียมการสอนของอาจารย์ ความเป็นกันเองที่อาจารย์มีให้กับนักศึกษา ความเป็นอิสระในการคบเพื่อน การตั้งใจฟังคำบรรยายและจดสาระสำคัญ การส่งเสียงคุยกันในห้องเรียน การเสพของมีนเมาในมหาวิทยาลัย การต่อต้านประวัจนโยบายผู้บริหารมหาวิทยาลัย และการใช้เวลาว่างอยู่ในห้องสมุดกับเพื่อนคั่นคว้าเพิ่มเติม สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้มี 3 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน ด้านการใช้เวลาในการศึกษาและด้านวินัยนักศึกษา

รหัน แดงจวน (2537) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาหลังมัธยมศึกษา โครงการคุรุทายาท ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วม โครงการ คุรุทายาท พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามี 9 ตัวประกอบได้แก่

ตัวประกอบที่ 1 คุณลักษณะของผู้สอนประกอบด้วยตัวแปรย่อย 10 ตัวแปร ได้แก่ ใช้วิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น ตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน เอาใจใส่

ผู้เรียนทุกคน ชมเชยและให้กำลังใจเมื่อผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี ใช้วิธีสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา สามารถรับรู้อย่างจับใจต่อความรู้สึกของผู้เรียนและมีปฏิริยาตอบสนองอย่างเหมาะสม มีความสามารถในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ประเมินผู้เรียนตลอดเวลา ขณะสอนเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม มีภูมิรู้เป็นอย่างดีในวิชาที่สอน และผู้สอนใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวิชาที่เรียน

ตัวประกอบที่ 2 การบริหารหลักสูตรและการบริการ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 6 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ การจัดเนื้อหาวิชาที่มีความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมให้การเรียนวิชาใหม่ให้เกิดความเข้าใจเร็วขึ้น ปริมาณเนื้อหาในแต่ละมีความเหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนด อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยเหลือให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียนได้เป็นอย่างดี ใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับวิชาที่เรียน วิชาที่เรียนสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและตารางเรียนแต่ละวิชาจัดให้เหมาะสม

ตัวประกอบที่ 3 ภูมิหลังของผู้เรียนประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ เลือกเรียนวิชาเอกที่ตรงกับความสามารถ เลือกเรียนวิชาเอกได้ตรงกับความสนใจของตนเองและทราบวิธีการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้

ตัวประกอบที่ 4 การบริหารของสถาบันประกอบด้วยตัวแปรย่อย 4 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ มีสถานที่นั่งพักผ่อนนอกจากห้องเรียนอย่างเพียงพอ มีบริการน้ำสะอาดดื่มอย่างเพียงพอ มีห้องสำหรับนักศึกษาค้นคว้าลำพังหรือทำงานกลุ่ม และจำนวนเอกสารตำราที่ใช้ประกอบการเรียนในห้องสมุดมีเพียงพอ

ตัวประกอบที่ 5 คุณลักษณะของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ มีสุขภาพสมบูรณ์เพียงพอที่จะศึกษาจนสำเร็จหลักสูตร ใช้เอกสารตำราประกอบการเรียนมากกว่า 1 เล่ม และห้องเรียนมีความสะอาดเพียงพอ

ตัวประกอบที่ 6 วิธีการสอนประกอบด้วยตัวแปรย่อย 4 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและยกตัวอย่างสถานการณ์จริงประกอบการอธิบายได้ชัดเจน

ตัวประกอบที่ 7 ภาระหน้าที่ของผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีโอกาส มีพื้นความรู้เพียงพอที่จะศึกษาให้สำเร็จหลักสูตรได้ และทบทวนความรู้เดิมก่อนเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่

ตัวประกอบที่ 8 เจตคติของผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ ความหวังเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับบรรจุนานทันที มีความพอใจกับการที่ได้มีโอกาสเข้าศึกษาในหลักสูตรนี้และได้ประเมินความรู้ความสามารถของตนเองเป็นระยะ

ตัวประกอบที่ 9 แรงจูงใจของผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร เรียงลำดับตามน้ำหนักบนตัวประกอบ ได้แก่ มีความสนใจเข้าศึกษาเพื่อให้ได้รับปริญญาเป็นหลักมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในการศึกษา

ศรีระพร จันทโนทก (2538) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2537 จำนวน 1,774 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านการเรียน ได้แก่ วิธีสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนิสัยในการเรียนด้านการทบทวนบทเรียน สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ตัวแปรกิจกรรมด้านวิชาการ และตัวแปรด้านการเรียน ได้แก่ วิธีสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ตัวแปรด้านนิสัยในการเรียน ได้แก่ เพศ ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางจากบ้านถึงมหาวิทยาลัย และสายวิชาที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และตัวแปรนิสัยในการเรียนด้านการทำการบ้าน นิสัยในการเรียนด้านการวางแผนในการเรียน สายวิชาที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และบรรยากาศการเรียนการสอน สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่วนตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ฐานะเศรษฐกิจของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง สถานภาพสมรสบิดามารดาของนักศึกษาชั้นปี 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พรนภา บรรจงกาลกุล (2539) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์จำแนกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำและการเรียนต่ำ ในสถาบันผลิต

ครู สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตนักศึกษาคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยในภาคปลายปีการศึกษา 2537 สูงกว่า 3.50 และต่ำกว่า 2.00 ของ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคปลายปีการศึกษา 2538 พบว่า ตัวแปรที่สามารถ จำแนกกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมี 7 ตัวแปร ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยสะสมชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัญหาด้านอนาคต เกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน อันดับการเลือก ภูมิลำเนา วิธีการเรียน และสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ และตัวแปรที่สำคัญที่ให้น้ำหนักในการจำแนก ความแตกต่างของกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัญหาด้านอนาคต เกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ และสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน

มณฑาทิพย์ มณีโชติรัตน์ (2542) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยด้านชีวิตสังคมของนักศึกษาแพทย์เกี่ยวกับ ความถนัดทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับชั้นพรีคลินิก คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับชั้นคลินิก และคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร
2. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาแพทย์ มีดังนี้คือ
 - 2.1 ระดับชั้นพรีคลินิก ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คะแนนเฉลี่ยสะสมตามลำดับความสำคัญคือความถนัดทางการเรียนและนิสัยในการเรียน
 - 2.2 ระดับชั้นคลินิก ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คะแนนเฉลี่ยสะสม คือ ความถนัดทางการเรียน
 - 2.3 ตลอดหลักสูตร ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คะแนนเฉลี่ยสะสม คือ ความถนัดทางการเรียน นิสัยในการเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย โดยที่ความถนัดทางการเรียนและนิสัยในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวก ในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ในทางลบ

วอลเบอร์ก (Walberg, 1969 อ้างถึงใน ทิพวรรณ กมลพัฒนานันท์, 2543) ได้ศึกษาถึงผลของบรรยากาศภายในห้องเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ ใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่กำลังเรียนวิชาฟิสิกส์ จำนวน 144 ห้องเรียน พบว่า บรรยากาศภายในห้องเรียนสามารถใช้พยากรณ์การเรียนรู้ได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ปัจจัยต่างๆ ที่น่าจะจำแนกว่ามีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คือ ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน เช่น การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเมื่อมี โอกาส มีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะศึกษาให้สำเร็จหลักสูตรได้ และการทบทวนความรู้เดิมก่อนเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่ ฯลฯ ปัจจัยด้านตัวผู้สอน เช่น ใช้วิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนง่ายขึ้น ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมยุคิธรรม ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวิชาที่สอน ฯลฯ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เช่น มีสถานที่นั่งพักผ่อนนอกห้องเรียนอย่างเพียงพอ มีห้องสำหรับศึกษาค้นคว้าหรือทำงานกลุ่ม รวมทั้งจำนวนเอกสารตำราที่ใช้ประกอบการเรียนในห้องสมุดมีเพียงพอ และห้องเรียนมีความสะอาด ฯลฯ และปัจจัยด้านครอบครัว เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา การคาดหวังต่อความสำเร็จของนักศึกษา เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงได้วางกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยจำแนกปัจจัยที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. ปัจจัยด้านพฤติกรรม การเรียนของนักศึกษา 2. ปัจจัยด้านผู้สอน 3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และ 4. ปัจจัยด้านครอบครัว ดังภาพที่ 2.2

ภาพ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

